

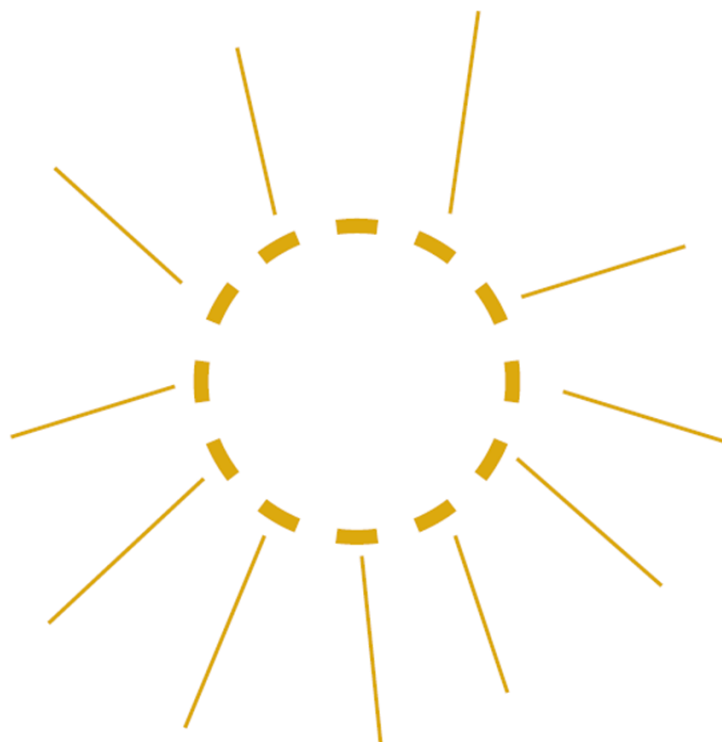

Asociación para a Defensa Ecolóxica de Galiza
(ADEGA)

INFORME TÉCNICO SOBRE A COMPOSTAXE COMUNITARIA NO CONCELLO DE BARREIROS

27 de xaneiro de 2022

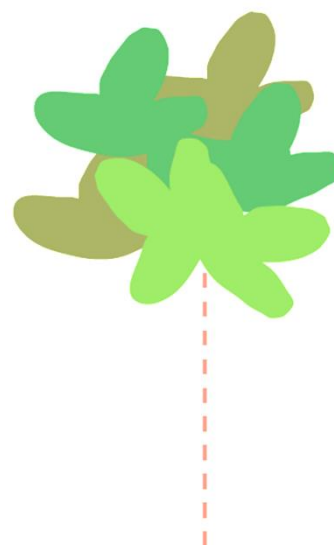

ADEGA
(Asociación para a Defensa Ecolóxica da Galiza)

Avda. de Castelao 20, baixo
15704 Santiago de Compostela
www.adega.gal
compostaxe@adega.gal

Autoría
María Amigo Regueiro

ÍNDICE

1. Introducción.....	3
2. Antecedentes	4
3. Obxectivos.....	4
4. Actividades realizadas	5
4.1. Campaña informativa “porta a porta”	5
4.2. Charla formativa á veciñanza	6
4.3. Curso formativo ao persoal de mantemento.....	6
5. Resultados.....	7
6. Conclusións	7
7. Anexos.....	9
7.1. <i>Anexo I. Enquisa.</i>	9
7.2. <i>Anexo II. Listaxe participantes</i>	10
7.3. <i>Anexo III. Galería de imaxes</i>	10

1. Introducción

Os residuos sólidos urbanos (R.S.U) son na sociedade actual un dos principais problemas medio ambientais xerados pola actividade humana. Descartes incómodos de difícil tratamento para uns, ou recursos potencialmente reciclables para outros. Os R.S.U. están compostos por materia orgánica, papel e cartón, vidro, plástico, metais, madeiras e outros descartes.

En Galiza recolléronse aproximadamente un millón de toneladas de RSU no 2019 (últimos datos proporcionados por SOGAMA). A taxa de reciclaxe na Galiza sitúase arredor do 13%. Pois o destino da maior parte dos residuos continua a ser o vertedoiro e/ou a incineración. No concello de Allariz, coa implantación nos últimos 6 anos do Servizo RE, as taxas de separación xa acadan un 50%. A piques de cumprir os obxectivos da Directiva Marco.

Na xestión dos residuos domésticos é necesario un cambio das costumes actuais. A imposición do estilo de vida urbano fixo que o volume de residuos fora aumentando notablemente nas últimas décadas. Traballar na redución e na correcta separación en orixe das distintas fraccións é tanto ou máis importante como a escolla do tratamento máis axeitado para a súa posterior xestión.

Estas obrigas, determinadas en diversas directivas e resolucións europeas contemplan a compostaxe, como prioridade na xerarquía de tratamento da fracción orgánica dos residuos sólidos urbanos.

A necesidade dun sistema regular de recollida de residuos inertes (papel, vidro, envases...), voluminosos e perigosos é incuestionable, pero tamén parece conveniente evitar que os residuos orgánicos entren nestas mesmas vías de recollida. Primeiro porque para unha xestión descentralizada dos mesmos, é necesaria (e mesmo imperativa por lei) a súa recollida separada en orixe. Segundo, porque na propia vivenda rural, e en calquera vivenda que conte cun pequeno xardín, danse condicións idóneas para o tratamento *in situ* destes residuos orgánicos, con inmejorables vantaxes ecolóxicas e económicas.

Podemos observar, segundo a lexislación existente, que a xestión dos biorresiduos segue sendo un tema incómodo, que se permite máis non se estimula nin se fixa como prioridade inmediata.

A produción de compost a nivel doméstico, ou comunitario, preséntase como a solución máis ecolóxica, razoable e económica para os residuos orgánicos, combinada no seu caso coa alimentación animal. Máis de 300.000 familias galegas de zonas rurais, semirurais e urbanas poden solucionar o problema dunha gran parte do lixo mediante a compostaxe caseira; cos restos das podas e do xardín, os restos de comidas ou de vexetais pódese elaborar compost co

que se completa o ciclo natural da materia orgánica e dos nutrientes, regresando estes á horta e ó xardín.

En termos de este coñecemento, no concello de Allariz lévanse facendo durante anos accións para que esta fracción orgánica non remate nun vertedoiro. Dende a instalación de composteiros comunitarios na vila, repartidos en puntos estratéxicos con diferentes modalidades de áreas ata o reparto de composteiros domésticos a fogares que dispoñan dunha horta ou xardín. Os composteiros comunitarios son instalados nas zonas verdes municipais segundo as necesidades das persoas empadroadas e do consumo de auga da traída das zonas próximas ao radio de influencia dos espazos de compostaxe comunitaria. A colocación dos composteiros comunitarios de gran capacidade basease na idea de levar a cabo unha rotación suficiente da masa de residuos como para poder permitir a que os aportes de MO dos particulares maduren o tempo necesario para transformarse en compost.

2. Antecedentes

Na vila de San Cosme de Barreiros instalouse unha área de compostaxe comunitaria co obxectivo de xestionar dun xeito ecolóxico os residuos orgánicos da veciñanza. Este proxecto, pioneiro no concello, ten como finalidade a reciclaxe completa da materia orgánica, a posta en valor do traballo en comunidade e ser un exemplo no camiño á transición de modelos alternativos e eficientes na xestión do lixo orgánico noutros puntos do concello.

3. Obxectivos

Como obxectivo xeral do Programa de Compostaxe Comunitaria preténdese divulgar a compostaxe e demostrar a viabilidade deste modelo descentralizado de xestión dos residuos orgánicos ao tempo que se vai consolidando como unha alternativa ecolóxica e de futuro.

Como obxectivos específicos salientanse os seguintes:

- Xestionar os residuos orgánicos da comunidade de veciños e veciñas dun modo sustentable nunha área de compostaxe comunitaria.
- Coñecer e controlar o proceso de fermentación nunha masa de desfeitos orgánicos procedentes dunha vivenda, até chegar ao compost final apto como fertilizante para a horta ou o xardín.
- Fomentar e manter o contacto das persoas coa terra, a través da participación directa na reciclaxe da materia orgánica e a incorporación ao solo.

- Divulgar na sociedade en xeral a viabilidade da compostaxe e atraer o interese dos medios de comunicación cara esta práctica de aproveitamento dos residuos a través do exemplo.
- Implicar a sociedade na resolución dunha problemática a nivel mundial como é a contaminación dos residuos
- Reducir a cantidade de materia orgánica que vai a parar os contedores do concello.
- Mellorar a separación selectiva do resto das fraccións.

4. Actividades realizadas

Tras a instalación da área de compostaxe situada na rúa Casas Sociais, nas inmediacións do CEIP San Cosme, o seguinte paso é a realización dunha campaña divulgativa, informativa e de captación de persoas participantes en dito proxecto. A metodoloxía de traballo acordada está baseada na realización de visitas “porta a porta” nas vivendas das persoas veciñas que son potenciais participantes do proxecto. A continuación, as persoas que se inscriben no proxecto son convocadas para unha charla sobre a compostaxe comunitaria. Ademais das persoas usuarias dos composteiros, as persoas encargadas do mantemento dos mesmos, persoal contratado do concello, recibirán un curso de formación sobre o proceso de compostaxe e manexo da área.

4.1. Campaña informativa “porta a porta”

O mércores 7 de xullo de 2021, as educadoras ambientais María Amigo e Itziar Díaz, responsables dos proxectos de compostaxe de ADEGA, levamos a cabo as visitas informativas en cada vivenda dos 7 bloques de edificios da rúa Casas Sociais, comezando ás 12:00 e rematando a xornada ás 18:00 horas.

En cada unha das visitas informamos á veciñanza sobre o proxecto de compostaxe comunitaria, demos resposta a preguntas e resolvemos dúbidas sobre a xestión do lixo e a compostaxe. A todas aquelas persoas e familias que aceptaron participar no proxecto realizámoslle unha breve enquisa (*Anexo I*) e recolleemos algúns datos persoais para a inscrición (nome e apelidos, enderezo e número de teléfono) os cales só serán utilizados con fins informativos do proxecto de compostaxe comunitaria.

4.2. Charla formativa á veciñanza

A charla de compostaxe para as veciñas e veciños participantes foi impartida por persoal técnico cualificado que fixo algunha demostración de como é o proceso cotiá de botar os residuos. Tras a divulgación da charla mediante cartaces nos portais, convocouse a tódalas persoas inscritas telefonicamente a asistir á charla. Dita actividade tivo lugar o día 21 de setembro do 2021 en horario de 17:00 a 18:00 na área de compostaxe. Comezouse cunha breve introdución sobre o concepto de lixo, os modelos de xestión e a actual problemática dos residuos en Galiza e deseguido, falouse das oportunidades que ofrece a compostaxe como modelo de xestión alternativo. Do mesmo xeito, realizouse unha explicación sobre os residuos que son compostables e os que non e deseguido explicouse paso a paso como botar os residuos na área de compostaxe. No remate da charla, resolvéronse cuestións e dúbidas formuladas polas persoas participantes.

A modo de resumo, os contidos da charla formativa foron os seguintes:

1. O lixo na Galiza. Situación actual no concello de Barreiros. A proposta de ADEGA.
2. Aspectos xerais de funcionamento do composteiro comunitario
3. Información sobre a separación dos residuos no fogar e indicación dos residuos que poden compostarse e dos que non.
4. Adición dos residuos orgánicos no composteiro e a necesidade de engadir material estruturante.
5. O compost e os seus beneficios.

4.3. Curso formativo ao persoal de mantemento

Por outra banda, o persoal de mantemento da área de compostaxe recibiu un curso teórico-práctico sobre o proceso de compostaxe e asesoramento sobre a metodoloxía a levar a cabo para o seu correcto funcionamento.

Dito curso realizouse o 26 de xaneiro do 2022 na área de compostaxe e ao que acudiron 3 operarios do concello encargados do mantemento da área de compostaxe.

Os contidos teóricos do curso foron os relativos aos colectores e a correcta separación, ao proceso de compostaxe comunitaria e a resolución de erros e problemas que poidan ocorrer no transcurso do proxecto. Finalmente, manexamos os composteiros comunitarios co persoal encargado de dita xestión.

É unha formación específica para o persoal que recolle as demandas da cidadanía, para poder dar unha explicación básica sobre a capacidade dos distintos modelos de composteiros, as necesidades de superficie e oportunidade de uso do sistema individual ou comunitario, podendo indicarlle á cidadanía que zona de uso lles correspondería.

Finalmente, as educadoras ambientais de ADEGA, mantivemos unha reunión coa dirección do CEIP San Cosme o mesmo día 7 de xullo, na que informamos ao centro do proxecto de compostaxe comunitaria e nos ofrecemos a realizar actividades sobre compostaxe e xestión dos residuos para o alumnado, xa que a problemática dos residuos é algo de todas e todos.

5. Resultados

O total de vivendas nos 7 bloques das Casas Sociais é arredor de 70, das cales conseguimos contactar con 30 fogares e o total de inscricións no proxecto son 21 persoas. Ao longo do tempo, algunhas persoas foron adheríndose ao programa, e actualmente compostan os seus residuos un total de 25 fogares.

No *Anexo II* figura a táboa correspondente á listaxe de persoas inscritas no proxecto de compostaxe comunitaria.

En canto aos composteiros comunitarios, fixo falta realizar algunhas adaptacións para o seu correcto uso, tales como pechar con candado os que non se van a usar e indicar cunha pegatina o composteiro no que se deben botar os residuos. En relación co estruturante, éste foi o factor limitante do programa xa que a área non dispoñía da cantidade suficiente ao inicio do proxecto.

Alén dalgunhas persoas que ao comezo do proxecto botaron os residuos no caixón do estruturante, non se reportaron máis incidencias.

6. Conclusións

En xeral a aceptación do proxecto por parte da veciñanza que nos recibiu foi moi positiva. O balance de fogares inscritos tamén foi suficiente para poñer en marcha a compostaxe comunitaria na área e as persoas durante a charla formativa amosaron interese en facelo ben.

Polo tanto, podemos afirmar que se obtiveron os resultados esperados e acadouse o obxectivo xeral do proxecto que era o de divulgar a compostaxe, demostrando a viabilidade deste modelo descentralizado de xestión dos residuos orgánicos ao tempo que se vai consolidando como unha alternativa ecolóxica e de futuro.

O solo fértil e as zonas verdes do concello, cando os examinamos dende a perspectiva da problemática dos residuos, convértense nun sumidoiro de lixo orgánico. Esta é a fracción dos

RSU que supón un recurso imprescindible, a materia orgánica que precisan os solos galegos. Deste xeito os terreos non urbanizados son esenciais, pensando na saúde da vila e das persoas que a habitan pero tamén útiles para a redución do lixo.

Producir compost a partir da fracción orgánica do lixo ten ademais outros beneficios alén da redución en peso dos residuos que son transportados ás plantas de tratamento como neste caso, SOGAMA. A cidadanía síntese protagonista da reciclaxe e da xestión dunha parte dos seus residuos. As persoas fican sorprendidas ao ser conscientes da redución no volume do cubo de lixo na cociña e as viaxes ao contedor municipal, ademais da posibilidade obter un produto útil e de calidade.

Dende ADEGA recomendamos a todos os sectores da sociedade (administracións, centros de ensino, asociacións veciñais, poboación en xeral...) unha aposta clara pola compostaxe como única medida viable de xestión da fracción orgánica do lixo. Doutro xeito estaríase incorrendo no erro duplo de empobrecer os solos galegos debido ao déficit de materia orgánica na súa composición, ademais de desbotar recursos económicos e enerxéticos que supoñen este tipo de residuos.

7. Anexos

7.1. Anexo I. Enquisa.

ENQUISA INICIAL PROGRAMA DE COMPOSTAXE COMUNITARIA BARREIROS

NOME E APELIDOS:
DNI:
ENDEREZO:
LOCALIDADE:
CORREO ELECTRÓNICO:
TELÉFONO:

1. ¿Os residuos orgánicos son?:

	SI	NON
Froita		
Peixe/carne (espiñas/osos)		
Borras café		
Pelo		
Papeis		
Cunchas de marisco		
Cascas de ovo		
Resto de hortalizas		

2. ¿Sabes algo sobre a compostaxe? ¿O que?

3. ¿Cantos habitantes sodes no fogar? _____

4. ¿Comedes habitualmente na casa? SI NON

- Cantos almorzades? _____
- Cantos xantades? _____
- Cantos ceades? _____
- E a fin de semana? _____

5. ¿Habitualmente separades os residuos? SI NON

Acepto participar no Programa de Compostaxe Comunitaria

Asdo: _____

7.2. Anexo II. Listaxe participantes

7.3. Anexo III. Galería de imaxes

Imaxes correspondentes á charla formativa á veciñanza que participa no programa na área de compostaxe comunitaria.

Imaxes correspondentes ao curso formativo ao persoal de mantemento do concello, na área de compostaxe comunitaria.